

OLOV SVEDELID

Öden på hotell

OLOV SVEDELID

Öden på hotell

 SAGA
EGMONT

Olov Svedelid

Öden på hotell

SAGA Egmont

Öden på hotell

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1994, 2020 Olov Svedelid och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726412413

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Förord

Sommaren 1994 planerade jag att resa till S:t Petersburg för att samla bakgrundsmaterial till en roman. Insiktsfulla vänner talade om för mig att det var på Grand Hotel Europe jag borde ta in, och eftersom det är viktigt hur man bor när man bor lydde jag deras råd.

Redan vid ankomsten kom jag att tycka om hotellet, andra dagen fick jag ett slags vänskapsförhållande till det och tredje dagen var jag fascinerad av huset och människorna där. Under mina författarår har jag rest mycket och bott på hotell i många världsdelar och länder. Min princip har alltid varit att ta in på det bästa hotellet som finns på varje ort, men alltid på det billigaste rummet. Då får man det stora hotellets service till lägre kostnad.

Många hotell har varit överväldigande med hollywoodsk technicolorlyx, som gäst skall man sväva på skira rosenmoln, i alla fall tills man får notan. Vräkiga, med andra ord. Man har låtit plastarkitekterna tömma ymnighetshornen med all kitsch som står att uppbringa. För all del, det har sitt behag det också, men det är ju inga hus som man för konversationer med. Andra hotell är stora, eleganta, klassiska, och som gäst är man genom oskrivna regler ålagd att tala lågt, inte skratta utanför rummets dörr, ens plikt är att vörda och visa ödmjukhet och man skall tacka sin skapare att man fått rätt att tilltala den högdragna personalen. Det går att bo så också och man kan känna en masochistisk tillfredsställelse – som att ligga i

lumpen, i alla fall förr - att bara göra det man får order om av hovmästare och portierer.

Som ung bodde jag förstås på diverse lopphotell när jag reste, men då var hotell bara liktydigt med en madrass på golvet och fyra väggar som stöttade ett fuktfläckt tak. När jag tänker tillbaka på det måste jag ha varit mycket ung då. Till min natur är jag nyfiken och vetgirig och det kan innebära vissa strapatser, men samtidigt lärde jag mig tidigt att uppskatta komfort.

Så finns det enstaka hotell man får en relation till om man har ett öppet sinne och det måste man ha i mitt yrke, äger man inte det bör man skola om sig till annat. Den relationen uppstod således snabbt mellan mig och Grand Hotel Europe. Hotellet är inte överväldigande genom sin storlek, ingen kasern, de 301 rummen imponerar inte i antal om man jämför med giganterna, men om man tänker på äktenskap ser man poängen, skillnaden mellan vårt engifte mot andra kulturers månggifte är att man kan tycka om många, men man kan bara älska en.

Jag började studera hotellet och dess faciliteter noggrannare, och jag såg omsorgen om varje detalj, harmonin i proportionerna, de fulländade helheterna. Hur det nya sköna smälter samman med det gamla vackra - hotellet är en pärla, ett smycke! Inte undra på att det är Rysslands första femstjärniga hotell och det förtjänar varje himlakropp med råge.

Personalen var bland den bästa jag upplevt som gäst; artig, trevlig, kunnig, förekommande, hjälpsam, utan att någon gång bli påträngande. En gång under Bresjnevs hemska tid var jag i Moskva och minns ännu med fasa slöheten, likgiltigheten och arrogansen hos dem som fått som uppgift att visa kundvård. De tycktes betrakta service som en skamlig sjukdom som man borde undvika till varje pris. När man äntligen fick lämna staden och landet var det

som att slippa ur ett fångläger där man själv under hotellvistelsen varit en av internerna. Detta hotell var inte som dag mot natt, det var som solen mot total förmörkelse.

Det var vid frukosten den fjärde dagen, när jag satt i den magnifika men ändå intima matsalen och lyssnade till en pianist som underhöll gästerna, som jag kom på idén att i stället för den spänningsroman jag tänkt skriva om ryska maktkampen skriva en bok om detta hotell. Ingivelsen kom mig nästan att sätta ägget i halsen. Naturligtvis!

För inte så länge sedan hade jag på video sett den gamla svartvita filmsuccén från början av trettioalet, "Grand Hotel", med bland andra Greta Garbo i en paradroll. Filmen baserades på Vicky Baums enorma boksuccé "Människor på hotell". Vid marmeladsmörgåsen beslöt jag mig på sittande fot att genast sätta i gång med förberedelserna att följa i Vicky Baums spår men ändå finna min egen litterära väg.

Redan vid den avslutande juicen hade jag funnit formen. En samling noveller där själva hotellet bildade navet för händelserna. Utgångspunkten var människorna där, de kom och de reste, men under den tid de var på hotellet skulle de granskas under författarluppen, ett stycke begränsat men ändå viktigt liv. Likaså ville jag skildra personerna bakom kulisserna, ibland verkliga och ibland påhittade. Ett hotell är ju ett mikrokosmos, ett samhälle i sig, och allt som händer i det stora samhället kan inträffa även i detta lilla.

En försommarvecka i mitten av juni kunde vara lämplig för berättelserna. I vår del av världen är det den vackraste tiden och både träd och förhoppningar är skirt grönskande. En huvudperson i en novell skulle kunna bli en bifigur i nästa och på så vis skulle jag kunna väva en sammanhängande boklig gobeläng. Samtidigt ville jag också berätta lite om staden S:t Petersburg. Vilken skillnad mot det dystra, mörka, instängda Moskva! Jag hörde någon

säga att S:t Petersburg byggdes för kejsare medan Moskva byggdes för kommunismen. S:t Petersburg är den mest västerländska staden i Ryssland och en där vi kan känna oss ganska hemma.

Nu blev hotellet inte bara min bostadsort utan också min arbetsplats. Alla var oerhört tillmötesgående och svarade på även de mest naiva frågor - kan man inte en bransch måste man bli ett barn för att få veta - och det fanns inte en skrubb som undgick mina vetgiriga ögon. Man ställde upp för mig på plats till hundra procent och när jag kom hem ställde de som haft hand om byggnationen upp till ytterligare hundra procent.

Lite historia: Peter den store ville öppna det hermetiskt slutna Ryssland mot västerlandet och av det skälet planerade han att bygga en ny huvudstad vid floden Nevas utflöde i Finska viken. Rent byggtekniskt kunde han inte ha valt en sämre plats. Ett floddelta, ett marskland, ett träskområde som mest bestod av gungfly. Men envåldshärskaren hade bestämt sig, och då var det bara för hans undersåtar att foga sig. Han stod ibland själv halvnaken bland jobbarna och grävde med spade och dränerade och dikade ut. Ingen främmande fick komma in genom stadens portar utan att ha med sig ett antal stenblock som skulle användas till att förstärka grunden.

1712 var S:t Petersburg klart att invigas. Namnet kommer inte från Peter den store utan från helgonet S:t Peter. Sedan anställde Katarina den stora de främsta arkitekterna och byggmästarna från Italien och Frankrike för att bygga pastellfärgade palats på stränderna längs floder och kanaler. Inga skrytbyggen utan genomtänkta hus som inte blev till skyskrapor eftersom ingen byggnad i staden fick vara högre än Vinterpalatset. Kanaler och floder delar upp staden och det finns flera hundra broar så att man kan komma från den ena platsen till den andra.

Nevskij prospekt - Neva-avenyn - var då som nu stadens pulsåder, S:t Petersburgs Broadway. På en tomt i hörnan av Nevskij och Michailovskaja ulitsa byggdes ett handelshus i fyra våningar 1824. Året därpå restes två handelshus till på samma tomt. 1834 förenades de tre byggnaderna till en sammanhängande enhet och den italienske stjärnarkitekten Carlo Rossi ritade den hundrasjuttiofem meter långa barockfasad som vi fortfarande kan njuta av, nu förstås i renoverat skick. Vid denna tid började en blygsam hotellrörelse i ett av husen, hotell "Kuolon".

På 1870-talet byggdes fastigheten om till ett lyxhotell under namnet "Europeiskaja Hotel" under ledning av arkitekt Luigi Fontana, som bland annat skapade den breda och pampiga marmortrappan.

Mellan 1905 och 1914 renoverades hotellet än en gång och den ledande arkitekten då var svenskryssen Fjodor Ivanovich Lidvall, ett heligt namn i hotellets brokiga historia. Han var mannen bakom den både djärva och smakfulla jugendstil som kom att känneteckna interiören.

Under första världskrigets sista år och under revolutionsåret 1917 förvandlades hotellet till barnhus, men då krigslarmet tystnat blev det åter hotell under det gamla namnet "Europeiskaja". Under nästa krig fungerade huset som sjukhus med 1300 sängar. När stridslarmet än en gång lagt sig återtogs hotellverksamheten på de sovjetiska villkoren, det vill säga utan att man rustade upp, utan att man underhöll, utan att man kostade på det som måste kostas på. På åttiotalet var det svårt förfallet, men sovjetmedborgare klagade inte, för vem skulle de klaga för?

Så kom glasnost och perestrojka och västvärlden började fundera på om det inte kunde vara en idé att söka sig österut. Friheten var på väg och kunde inte hejdas, hade man rotat sig i det ryska riket när frihetsklockorna slog

fanns en omätlig marknad för de tjänster man kunde erbjuda.

1985 började det stora svenska byggbolaget SIAB undersöka möjligheterna att bygga ett nytt hotell i Moskva. Men man fann att detta med glasnost och perestrojka hade märkvärdigt svårt att finna fäste i byråkratin. Att få besked var som att söka lugga en flintskallig. Ingen i lägre position i Sovjet har någonsin vågat ta ett beslut. Så fort man fick ett ärende på sitt bord blev första åtgärden att slussa det vidare och så vidare och så vidare i all oändlighet.

I stället hittade man Europeiskaja i dåvarande Leningrad. Hotellet låg mycket centralt. Åtskilliga turister har nog ganska näraliggande minnen av rummen dit man skyfflades in på gruppresa. En av egenheterna i sovjetsystemet var att ingen fick välja hotell själv utan man fick ta vad man blev tilldelad.

Byggfolket provbodde där under förhandlingstiden men fann att hotellet var så vanvårdat och nedslitet att det inte skulle gå att rätta med rimliga kostnader. De elektriska ledningarna hängde som tvättlinor i rummen. Tittade man ut genom de spruckna fönstren såg man en genomtrist, smutsig, lerig bakgård. I badrummet med dess urmodiga och solkiga badkar behövde man aldrig känna sig ensam för man hade alltid sällskap av ett par tusen kackerlackor. Åt man den mat som slängdes till en i matsalen åt man snabbt för att slippa känna smaken och man undrade hur det såg ut i köket, fast å andra sidan ville man inte veta det.

Nej, det här skulle inte gå. Det var bara att riva ner rasket och bygga ett nytt, modernt hotell. Det bildades ett konsortium i detta syfte, ett särskilt bolag, där ryssarna var majoritetsägare. Men staden vägrade att gå med på en rivning av hotellet. Visst kunde bolaget få tillgång till byggnaden, men bara för att renovera den. Den statliga inspektionen för bevarande av det kulturella arvet, GEOP,

hade foton från 1905 och talade om för bolaget att så här skulle det se ut, detalj för detalj, och att inga avvikelser tilläts. Annars kunde man se sig i månen efter hotellet.

Till slut kom man överens om att spara kärnan i huset och denna "röda zon" skulle renoveras i enlighet med hur det såg ut omkring 1905. Det blev tjugofem K-märkta rum, trappor, matsalar och andra utrymmen. Allt som hade med jugend att göra måste återställas. Resten fick byggas om och byggas till på det som sätt bolaget fann bäst.

Efter två och ett halvt års arbete öppnades nya "Grand Hotel Europe" den 21 december 1991. När man såg resultatet önskade många att det funnits ett liknande statligt organ i Sverige som så kompromisslöst bevakade och tog tillvara de gamla kulturella värdena.

Stockholm senhösten 1994

Olov Svedelid

Tavlan

Vid nittioett års ålder visste Pavel Matvejevitj Barmin om att han skulle dö. Fysiskt sett mådde han bra och hade inga nämnvärda krämpor, han såg och hörde mycket bra för sin ålder och han var klar i huvudet. Han var övertygad om att det var en gåva som ryssar fått att känna till sin avskedsdag så att man hann ordna upp det som ännu var ouppklarat. Av det skälet hade han beslutat att resa till S:t Petersburg för att få återse sin födelsestad. Som han sade till sina närmaste vid en middag:

- Alla äldre människor vill knyta ihop sitt liv. Unga vill se det nya, de gamla vill se det som varit. Början måste bli ett slut och vid slutet vill man se början. Min önskan är alltså att resa till S:t Petersburg.

Hans dotter Katarina suckade tungt och otåligt, vilket han med sorg noterat var hennes vana, men vid sextiotre års ålder fanns det inget hopp om att hon skulle ändra sig.

- Jaså, du ska flänga till Ryssland! En gammal gubbe!

- En gubbe flänger inte. Jag åker bekvämt

kryssningsfartyg i en utmärkt hytt. Det blir mycket vilsamt.

- Ensam? Det är ju löjligt!

Han såg sig om runt det dukade bordet i sin lägenhet, den som Katarina ansåg var för stor för honom, men han trivdes bra och fick den hjälp han behövde. Sonen Wilhelm som var sextio år, hans fru Marta och sonen Torkel och hans fru Elsie, äldste sonen Alexander som nyss blivit pensionär, hans fru Sonja och deras dotter Sigyn med

mannen Stig, och tre barnbarnsbarn som skruvade på sig och längtade bort från mattvånget.

- Min förhoppning är att mina barn och barnbarn och ingifta reser med mig. Mitten av juni i Petrograd, som staden hette då jag minns den som bäst, kan vara ljuvlig. Barnbarnsbarnen vet jag att ni kan låta bo en vecka på annat håll. Det blir för tröttande för dom. Möjligen även för mig.

- Var ska vi bo där då? I tält?

- Min resebyrå har rekommenderat Grand Hotel Europe och jag minns det faktiskt från min barndom, fast det hade ett annat namn då.

- Hur ska vi ha råd med det, tror du? Jag har det definitivt inte. Alexander har skulder efter sina misslyckade bilaffärer och Torkel har satt in besparingarna i sitt galleri som går dåligt.

Bröderna såg ilska ut över klarspråket, men sanningen måste man acceptera och inte diskutera. Pavel lade huvudet en smula på sned och log milt:

- Kostnaderna vilar på mig. Om ni ursäktar föredrar jag att låta pengarna verka medan jag ännu lever. Det som blir över sedan får ni väl slåss om.

Katarina visade sin mest trumpna min och han tänkte att hon hade ett alldeles för stort förråd av sådana.

- Jaha, och vi ska ställa upp bara för att du vill ut och åka! Dansa när du visslar i pipan. Vi kanske har annat för oss som du tydligen inte bryr dig om.

Hans leende blev än mildare.

- Min kära dotter, tvång förekommer inte i min föreställningsvärld. Rum på hotellet och platser på båten är inbokade av resebyrån eftersom det är en tid då många vill resa, men den som har annat för sig ska givetvis inte följa med. Resebyrån avbokar. Har ingen tid, reser jag med

någon god vän. Säkert vill nog många ha gratis semester i den vackraste av städer.

Det visade sig dock så småningom att samtliga vuxna vid bordet kunde följa med. Offrade sig för gammelfarfars skull.

Pavel Barmin tyckte om restaurangen Europe på hotellet och bestämde att där skulle samtliga middagar intas under den tid de bodde där, och han kom väl överens med den unge svenske restaurangchefen Peter Kumlin som höll ett särskilt bord åt alla tio. Kumlin lade märke till att Barmin såg ledsen ut när de tågade in till den tredje middagen och frågade försiktigt om det hänt något tråkigt.

- Dåliga nyheter. Men alla viner kan inte vara söta. Vad bjuds det i dag?

- Vi har en traditionell rysk meny presenterad på ett nytt sätt av en gästkok.

Pavel undrade om det fanns avvikande åsikter i sällskapet, men deras miner visade att för all del, man fick väl offra sig på gamlingens altare igen. Ville han stoppa i sig rysk mat måste de förstås göra honom sällskap. Han beställde för samtliga med passande vin till de andra och en karaff vatten till sig själv. Han såg sig om i lokalen.

- Jo, jag är säker på att jag var här med pappa när jag var liten.

- Han bjöd väl tsaren antar jag, inföll Alexander giftigt.

- Nej, så kunde man inte göra. Kanske det var pappa och jag.

Så här ville han ha en restaurang. Fylld av tradition men ändå luftig och lätt. Långsidornas väggar uppbyggda som höga valv och i valv och tvärbalkar satt de traditionella bara glödlamporna som ljusalstrande pärlband. De gulvita väggarna välvde sig mjukt mot taket och stuckatur bildade medaljonger, dekorativa band och solfjädrar mot ett väldigt

glastak med rutor i olika gröna nyanser där ljus i det inre taket kom glasen att lysa.

Nästan hela kortväggen bestod av en blyinfattad glasmålning där övre ovala dalen visade en långhårig, barbröstad körsven som sprängde fram över molnen i vagn efter ett trespann. I den undre, rakare delen gled ett rödseglat vikingaskepp bland andra skepp fram på vatten med grönskande stränder, och även denna glasmålning var effektivt belyst inifrån. Nedanför låg en scen och på ömse sidor om den något som liknade stora biktskåp där fönstren mot matsalen också var dekorativt blyinfattade och liknade sköldar.

- Här inne är allting jugend, berättade han. Stolarna vi sitter på och borden vi har framför oss tillhör stilen. Silverkandelabrarna. Jag minns det.

- Visst, det var när du var här med tsaren, sade Alexander och skrattade torrt.

- Med pappa.

Han pekade på chambre séparéekabinetten inne i valven på ena långsidan, de som användes för mindre sällskap som ville sitta i fred. Där fanns sammetsdraperier att dra för om man så önskade.

- Vi ryssar har alltid tyckt om att vara privata. Varenda restaurang hade chambre séparéerum på den tiden. Och däruppe...

Han höjde pekfingret mot balkongerna med inre lokaliteter som byggts ovanpå kabinettens tak.

- ... är det likadant. Där finns vikväggar som kan stängas till om man vill vara i fred. Ser ni intarsiainläggningarna i räcken av ek? Dom är av lind. Lindträ är mjukare än både ek och björk som är träslaget annars här.

Wilhelm gav de andra en menande blick och sade sötsurt:

- Klart att en snickarpojke begriper sig på trä.

- Fick du stickor i fingrarna? frågade Katarina insinuant.
- Nu äter vi, mina barn. Ja, jag kallar er mina barn allihop. Drickningen är fri, bekymra er inte om mig.

De åt av förrätten och drack det röda vinet, men stämningen var ansträngd och barnbarnen föredrog att hålla sig i skymundan. De kastade skygga men samtidigt aningen föraktfulla blickar på gammelfarfar, barnen kallade honom så för att lära sina egna barn vem han var. Pavel drack vatten och tyckte om det. Däremot hade han aldrig varit förtjust i vin eller vodka, kanske det var därför han fått leva ett så friskt liv.

- Slaget var hårt, sade han med vemod i sin ljusst melodiska röst som dock färgats mattare av åldern. Jag hade velat visa er vårt sommargods, vår datja, som låg sju verst bortom Schlüsselburg på Nevas västra strand, där floden flyter från norr mot söder. Vår vackra datja där jag tillbringade så glada somrar. Nerbränd av bolsjevikerna och aldrig mer uppbyggd. Nu växer väl bara ogräs där. Ingenting finns mer att visa.

Katarina lade ner gaffeln med en bestämd smäll på bordet.

- Sluta nu med ditt tjafs, pappa!

- "Mitisjie" kallade vi datjan efter vår anfader. Bryggan ner till Neva där ångbåtarna la till hette Barminjevo efter vår släkt. Det var huvudbryggan. Sedan fanns många bryggor för lastning av trävaror för våra stora sågverk. Å, den enorma engelska parken som min farfar anlade. Stora datjan, själva godset, som var ritat av en skotsk arkitekt. Tre våningar hög med stockväggar som hade pilastrar i hörnen. Tjugofyra rum och ett torn för vattencisternen.

- Det räcker nu, pappa! inföll Alexander skarpt. Vi äter. Förstör inte aptiten.

Men Pavel var inne i sina minnen och blicken var fjärrskådande.

- Mot norr där den engelska parken låg och mot väster där Neva flöt fanns stora loggior med trappor ner till trädgården. Där fanns flyglar med rum för tjänstefolket, och ett antal ekonomibyggnader och växthus och i lidret stod vagnarna som alltid användes innan min far köpte sin första bil.

Yngste sonen Wilhelm sköt ifrån sig tallriken och hällde i sig vinet med en häftigt ilsken rörelse.

- Du är hopplös, pappa! Alldeles hopplös!

- En liten vagn hade vi att köra i stan med och den hade mjuka gummidäck och lädersufflett. Och en fyrhjulig charabang med järnskodda hjul och ett säte baktill för lakejen. Oftast använde far den tvåhjuliga taratajkan med läderkudde på sätet och ett täcke av vaxduk för benen. Den fick jag lära mig köra vagn med.

Katarina verkade inte härda ut längre utan gav honom en knuff.

- Vi tror inte en stavelse av vad du säger och det vet du!

- Jo, det var den vagnen far lät mig köra. Första gången jag åkte bil var lustigt nog på ett av våra sågverk i Soroka och Umba i Archangelskguvernemetet. Våra egendomar där var nästan omätliga.

- Ljug inte mer, pappa!

- Jag älskade vårt palats vid en av kanalerna och det är sorgligt att det lär vara så förfallet. Far flyttade in i det med mor när de var nygifta. Själva kontoret låg i hörnhuset vid Nevskij prospekt. Trehundra anställda bara där. Vi sysslade ju inte bara med träaffärer utan hade ett stort handelshus med många agenturer. Bland annat var det vi som importerade mer än sjuttio procent av allt siden från Indien och Kina. Å, vilka fester vi hade i palatset och i den stora trädgården! Er farmor Olga älskade fester och hon var en mycket vacker kvinna. Hela S:t Petersburgs societet

dansade i Gula Salen till orkestrar som far tog från Tyskland. En gång var faktiskt tsaritsan...

- Håll tyst! röt Alexander och reste sig och spände ögonen i honom. Du får sitta här ensam och skrodera om det roar dig men vi är utleda på dina fantasier.

Pavel gjorde en bedrövad åtbörd.

- Så var förhållandena och de går inte att ändra.

- Förhållandena, ja. Allt runt omkring är nog sant. Men du själv är en gammal lögn. Du heter inte ens Barmin.

- Men min käre son...

- Så är det, fastställde Wilhelm bister. Om du visste vad jag och Torkel och Elsie skäms över dig. Vi känner oss falska varenda gång vi talar om att vårt efternamn är Barmin. När det i själva verket är Lezjnev och du själv heter Oleg i förnamn.

Barnbarnen tyckte att det blev allt obehagligare och Torkel ögontecknade till sin fru Elsie att de borde gå därifrån men hon skakade nästan omärkligt på huvudet, man fick stå ut och svälja förtreten och stänga till öronen, man var ju ändå gäst.

- Mitt hedervärda namn är och har alltid varit Pavel Matvejevitj Barmin och jag är född i S:t Petersburg år 1903. Yngst av tre bröder varav de andra två var betydligt äldre.

- Vi vill inte...

- Lyssna nu, Wilhelm. Du har många år kvar att lyssna men jag bara kort tid att tala så avbryt mig inte. Min far och mina bröder och min farbror och hans söner slogs aktivt mot bolsjevikerna. Vi fick fly till vår datja och där samlades resten av släkten. Vi trodde att vi hade några dagar på oss att organisera flykten till områden som inte behärskades av de röda. Men godset blev omringat. Jag minns... och det är fortfarande plågsamt... hur farmor Katjusja gick ut på loggian och träffades av ett skott. Hon

slängde upp armarna på ett konstigt sätt och föll sedan på rygg. Hennes bröst färgades rött av blod. Farmor Katjusja var den första döda människa jag sett. Far kallade mig till sig och talade till mig som en man.

De andra lyssnade under frostig tystnad, hela deras kroppsspråk var avståndstagande, mungiporna pekade på tjugo över åtta, armarna var korsade, fötterna var vända mot utgången.

- Far la sin hand på min axel. 'Vi kommer alla att slaktas av bolsjevikerna. Dom hatar oss. Du rider bra och du kan smyga till stallet och sadla den svarta hästen. Inte den vita för den ger bättre sikte för deras gevär. Rid i sporrsträck och ligg på sadeln mot hästens huvud, rid norrut längs parken och in i skogsdungarna och vidare. Kanske dom inte tycker att det är värt att jaga en enda person när dom har oss andra i fällan.' Jag ville inte men far var envis. 'Bara du kan föra Barmins namn vidare.'

Han log mot dem men ingen log tillbaka och han upprepade:

- 'Bara du kan föra Barmins namn vidare.' Så framställde han min plikt. Med kulorna visslande om öronen flydde jag in i skogen. Efter svåra umbäranden lyckades jag senare ta mig till Finland och därifrån till Sverige. Utan att kunna språket var min kunskaper inte mycket värda och jag fick börja från botten, men jag arbetade hårt och blev min egen vid tjugotre års ålder. Senare träffade jag Irma som blev min hustru och sedan kom ni barn som vi gladdes mycket åt. Irma dog för arton år sedan som ni vet och därefter har jag känt mig som en halv människa. Mitt liv i koncentrat. Med stora sorger men också med många glädjeämnen.

Han drack lite mera vatten som tecken på att han talat färdigt. Katarina skrattade till och det var så hånfullt att till och med hennes bröder reagerade.

- Ditt liv i koncentrat! Ditt liv som påhitt. Ditt liv i fablernas värld. Jag begriper inte att du orkat klamra dig fast vid den där livslöggen. Hur många anställda påstod du att ni hade?

- Allt som allt omkring tretusen människor var beroende av oss för sin föda.

- Inte av "oss", utan av dom rätta Barmins. Sonen Oleg till den anställde snickaren Misja Lezjnev var beroende. Utfattig, eftersom pappan spelade bort sin lön. Du gick i trasor och levde på andras nåd. Vet du vad vi barn ska göra, pappa?

Hon lutade sig över bordet mot honom och snipade med munnen och utan att vänta på svar fortsatte hon:

- Alexander och Wilhelm och jag har kommit överens. Vi tänker byta efternamnet Barmin till Lezjnev. Lånta fjädrar passar oss inte och även om du inte har vett att skämmas så har vi det.

Pavel strök sig eftersinnande över den gråaktiga skallen som var täckt av tunt fjun som hos ett spädbarn.

- Om jag kunde förstå varför du går på på det här sättet, Katarina. Vad har farit i dig?

- Vi trodde på dig i många år. Beundrade dig faktiskt. Men så träffade vi Gurij Kapustin som berättade sanningen för oss. Han hade sett namnet Barmin i telefonkatalogen och blev nyfiken. Han var jämnårig med dig och hans pappa hade arbetat för Barmin och Gurij likaså. Alla Barmins sköts av bolsjevikerna på godset. Pavel också. Men Oleg flydde och tog över Pavels identitet. Du hade talat om för Gurij att det var din plan. Ingen skulle ju känna till dig i ett annat land och när alla andra var döda skulle du kunna göra anspråk på tillgångarna senare. Det här har vi talat om många gånger men du tycks inte begripa vad vi säger. Är du verkligen så senil? Eller förtränger du sanningen?

- Jag minns vagnmakaren Koka Kapustin. Han var svårt försupen och min far blev tvungen att avskeda honom, men han fick bo kvar fritt för att far hade så gott hjärta. Hans pojke Gurij stal och blev upptäckt, men far lät udda vara jämnt mot att Koka tog rötägget i upptuktelse. På det viset blev min far alltså lönad. Gurij ville hämnas på honom genom mig och kom med den här skrönan.

Wilhelm ville säga något men Katarina höjde handen, här var det hon som förde ordet.

- Skrönan är din. Gurij hade bevis.

- Det kan jag inte tro.

- Först och främst det som skrevs i skolan. Han hade sparat allt. Under en period gick ni i samma klass.

Pavel nickade bekräftande.

- Det äger sin riktighet. Min informator var sjuk och jag tvingades gå en halv termin i den vanliga småskolan. Mor ville inte ha det så men far drev igenom det. Jag minns att mor köpte bakverk - på Filippovs förstås på Nevskij - och kom med till skolan för att muntra upp mig.

- Vilken fantasi du har, muttrade Alexander.

Restaurangchefen gick en lov runt bordet men fann inte anledning att bryta in, än fanns det både mat och vin kvar på bordet. Katarina fortsatte som en dolskt ruvande Nemesis:

- Han visade oss en gemensam uppsats som ni skrivit för läraren och där varje namn fanns under det stycke ni skrivit. Pavels handstil var miltals ifrån din men Olegs var exakt som den du fortfarande skriver.

- Lilla Katarina...

- Lilla? Jag har två år kvar till pensionen.

- För mig är du liten. Om vi skrev var det med det kyrilliska alfabetet som ryskan består av och...

- Det var på tyska!

- Såå? Inte hade jag minne av att allmogens barn undervisades i tyska språket, men jag antar att far med sitt goda hjärta bekostade särskilda lärare för att höja ungarnas standard.

- Din stil, pappa, exakt din handstil!

Pavel log sitt blida leende.

- Man ändrar sin piktur många gånger under ett helt liv. Som bevis är det underhålligt.

- Det var din handstil, prata inte bort det. Han visade ett klasskort från den terminen. Pavel såg inte alls ut som du skulle ha sett ut som barn men det gjorde Oleg. Dina drag i miniatyr.

- Såå? Var det ett klart och tydligt fotografi?

- Lite suddigt var det väl men det förändrar ingenting i sak.

- Suddigt? Nå nå, lite förändrar det nog saken i alla fall. Många förändras avsevärt från pojke till man. Jag har gjort det. Mognad ska visa sig i anletsdragen.

- Snack, pappa Oleg! Bara ditt tomma snack. Hur var det för tio år sen, va? När den där tremänningen eller vad det var hälsade på och du vägrade låta oss träffa henne?

- Hon var inte frisk. Jag har studerat medicin och kände igen symptomen. Ni kunde ha smittats.

- Du ville hålla henne undan oss. Men jag hörde henne kalla dig för lilla snickaryngel.

- Katarina, sa hon verkligen så? Är du helt säker på det? Jag har en annan uppfattning. Sa hon inte ditt lilla ohyvlade yngel?

- Jag är säker på att... i så fall är det samma sak!

- Man måste vara noga med nyanser. Min mycket avlägsna släkting Hilma tyckte inte om mig som barn. Vi kom på kant med varandra när hon hälsade på. Ingen tyckte om henne heller, men far var artig för släktskapets skull. Att säga att man är ohyvlad i mitt fosterland var

samma sak som att vara rå. Oartig. Hennes uppfattning om mig hade inte förändrats. Jag föreslår att ni ber detta rötägg Gurij komma och upprepa sitt påstående inför mina ögon.

- Du vet mycket väl att han är död! fräste Katarina.

- Är han det? Nå, men hur är det med Hilma då? Har du inte försökt komma i kontakt med henne? Hon hade ju också flyttat till Sverige fast vi inte kände till varandras existens.

- Hon är också död och det har jag talat om för dig flera gånger genom båda öronen. Men vi vet, pappa! Du är en lögnare och vi har ingen som helst aktning för dig och ingen stolthet alls. Du kan fortsätta ljuga om ditt Barmin, men vi betackar oss och kallar oss Lezjnev så fort bytet blir godkänt.

Pavel strök henne lätt över kinden trots att hon visade att hon betackade sig för smekningar också.

- Som flicka var du det raraste man kunde se, Katarina. Att du blivit så bitter var en gåta både för din mor och mig, men vi förmodade att du blivit sviken i kärlek av någon man. Sådant som föräldrar inte får veta. Nu väljer du att låta din grämelse gå ut över din far. Nå, jag har vant mig vid ett lugnt sinne i livets alla skiften. I morgon ska vi bese Ryska museet.

Museet låg alldeles i närheten av hotellet och de tio samlades i lobbyn för gemensamt avtågande. Ett svenskt par stod vid disken och de kunde höra deras viskande konversation. Mannen såg djupt olycklig ut.

- Varför tittade du på den där tidningen som ligger på bordet?

- Vilken tidning?

- Försök inte! Så fort någon glömmer en tidning med en kvinna på omslaget stirrar du så att ögonen håller på att ramla ur skallen på dig.

- Men hon är ju påklädd...

- Inte när du störtglor på henne. Vad har du för snuskerier i tankarna med henne? Hon drog resolut i väg med honom och samtidigt kom Pavel ner från hissen och han var på ett utmärkt humör till skillnad från de nio släktingarna som liknade vandrande åskmoln.

- Alla redo? Då går vi.

Katarina hötte med fingret.

- Detta är det sista vi gör tillsammans med dig i Ryssland, min bästa pappa herr Lezjnev!

Först gick Pavel ganska spänstigt över gatan och sedan drev de nio molnen efter. De tre syskonen först med Katarina i täten och sedan de sex övriga i klunga. Pavel betalade det låga inträdet för samtliga och de kom direkt in i museisalarna. Pavel berättade om olika konstverk i de mindre av salarna men de medföljande verkade inte lyssna utan ville bara därifrån så fort som möjligt.

I stora salen rakt fram hängde en specialutställning av den världsberömde målaren Ilja Repins verk och museet hade jagat ihop en anseilig samling från många olika håll. Mitt på väggen, som på hedersplats, hängde den välkända målningen "Pråmdragarna" och till höger om den en lika stor målning som hade ungefär samma motiv med andra personer som under stora ansträngningar drog en båt genom en kanal. Pavel tittade länge på den och sade sedan lugnt:

- Den målningen hängde i salongen i vårt palats här i S:t Petersburg.

- Säkert! sade Katarina. Repin var som barn i huset förstås.

- Min far var god vän med Ilja och målningen var en gåva till far från honom. Han målade den här först och sedan den andra. På min tioårsdag fick jag den i present av far.

- Pappa, jag blir galen på dig!

- Nog skulle jag kunna resa äganderättskrav och begära kompensation, men huvudsaken är att ryska folket får tillfälle att se den. Trots att jag tittat på den så många gånger kan jag inte se mig mätt på den. En mycket vacker olja.

Katarina stönade och Wilhelm var så arg att hans fru fick hålla honom i armen så att han inte skulle få ett utbrott.

- Du kan ju säga vad du vill eftersom ingenting går att bevisa. Har du inte fått alla tavlorna här som födelsedagspresent? Och dig har man högaktat!

- Bara den här, min son, bara den här. Det står förresten på baksidan av tavlan längst ner till höger och jag har skrivit det själv. Och det kan jag garantera er att i stora salongen fick inget rötägg till vagnmakarunge och ingen snickarpojke sätta sin fot. Vad där fanns angick dem inte, terra incognita.

Wilhelm tog ett par steg mot tavlan och tog i ramen. Ett par vakter störtade genast fram och skrek på ryska att ingenting fick röras, var han inte klok?

- Vad tänkte du göra? undrade Katarina skarpt.

- Titta på baksidan och avslöja hans bluff. Nu går inte det och det visste han.

Katarina vände sig till sin storebror.

- Alexander, du har ju lärt dig ryska någotsånär. Tala med folk och fråga om vi inte kan få se baksidan. Vi måste få ett slut på det här med pappas dillerier.

Alexander gick till en informationsdisk och pratade med en kvinna som i sin tur kallade på sin överordnade och till sist var det en grupp om sex personer som pratade med honom och med varandra. Till sist kom hela gruppen fram till tavlan.

- Jag har talat om för dom att du påstått att det finns en text på baksidan, men det säger dom är osanning. Tavlan

har tillhört en partichef i Jalta.

- Bolsjevikerna stal den.

- Säger du, ja! Dom ska göra ett undantag och lyfta ner den bara för att du är exilryss och gammal.

- Ge mig papper, sade Pavel. Penna har jag själv.

En kvinna i gruppen gav honom baksidan av ett program där ytan var ren.

- Så här står det. Först skrivet med pensel: "Till min vän Matvej Barmin som gåva av Ilja Repin." Under det har jag skrivit med kolpenna: "Till Pavel Barmin på tioårsdagen."

Han gav lappen till Alexander.

- Var så god, du kan läsa det kyrilliska alfabetet.

Försiktigt hakade tjänstemannen ner den stora tavlan och ställde den på kant på golvet. Alexander ställde sig på knä och kikade längst ner till höger och de andra skockades bakom honom.

- Det är så mörkt... jag kan inte urskilja nåt...

Han tillade på ryska:

- Kan jag få en strålkastare på eller finns det en ficklampa?

En tjänsteman hade en smalstrålande ficklampa i fickan och gav den till Alexander.

- Här är nåt, men... det är halvt utplånat... jo, nu kan jag tyda det...

Han läste texten långsamt på ryska och sedan översättningen:

- "Till min vän Matvej Barmin som gåva av Ilja Repin." Faktiskt. Det står så.

Museifolket sorlade upprört, detta var en mycket stor nyhet i deras värld.

- Vad står under då? frågade Pavel. Du ska nog kunna urskilja det med om du anstränger dig.

Alexander kröp så nära tavlans baksida han kunde och lät strålen sakta spela över duken.

- Ja, det går att se. Det står... om jag översätter... "Till Pavel Barmin på tioårsdagen". Det... det är vad som texten visar.

- Du har lappen som jag skrivit med min handstil. Är den likadan som den på tavlan?

- Jag ska jämföra...bokstav för bokstav...

Så reste han sig upp och lämnade tillbaka lappen. Med mycket dämpad röst sade han:

- Det är din handstil, pappa. Det är du som har skrivit på tavlan. Du är Pavel Barmin.

Plötsligt rusade hans sondotter Sigyn fram och kastade sig gråtande om halsen på Pavel.

- Förlåt mig, farfar, älskade gammelfarfar, förlåt förlåt förlåt! Hur kunde vi göra så fel mot dig? Åh, vad jag skäms!

Känslorna flödade över även hos de andra och Pavel log sitt blida gammelmansleende och sade att han var glad att deras misstro mot honom var borta och att de nu skulle göra resten av vistelsen i S:t Petersburg till en fest. Bara Katarina stod som fastfrusen, men hon hade böjt nacken och tittade ner mot stengolvet.

Pavel låg på rygg i sin säng i lägenheten i Stockholm, armarna var över täcket, händerna var knäppta. Han var lugn och samlad och inom kort skulle han vara död, han kände hur krafterna långsamt sinade. Just så här ville han dö.

I rummet fanns hans släktingar och även barnbarnsbarnen, ljuslågorna fladdrade och det doftade av rökelse. På gammalt ryskt manér sjöng, eller rättare sagt nynnade, de ryska visor med melodier som Alexander lärt dem.

- Alexander, viskade han.

Sonen böjde sig över honom för att uppfatta den tynande rösten.

- Vad vill du mig, far?
- Är du stolt över att vara en Barmin?

Alexander kunde knappt tala av rörelse och viskade:

- Ja, jag är mycket stolt över att vara en äkta Barmin!

Pavel slöt ögonen och kände hur han sakta gled mot gränsen till det stora mörkret. Han var nöjd. De trodde honom. De skulle göra heder av namnet Barmin. De hade fått rötter som förpliktigade. Snickare Lezjnevs namn hade inte förpliktigat till någonting.

Han mindes verkstaden. Faderns ord: "Ramen har fått en spricka som jag har lagat och nu ska limmet bara torka." Fadern hade gått ut och han hade beskådat tavlan. Såg Repins hälsning. Driven av en impuls tog han sin kolpenna och började skriva och hade tänkt sätta dit sitt eget namn. Då hörde han pappan komma och förskräckt skrev han godsägarens sons namn Pavel i stället, det kunde han inte bli anklagad för.

Det enda han kunnat ge dem från fosterlandet. Ett bra namn. Så hade han tänkt från första dagen i det nya landet. Föra vidare det som är värt att föras vidare. Sången fyllde honom och lämnade honom, han gled och gled, det sköna mörkret slöt honom i sin famn och kramade honom lätt och varsamt och kärleksfullt. Han suckade och log samtidigt och sedan blev han stilla. Alexander kände på hjärtat och på halspulsådern. Längst bak stod Katarina och hon rörde på läpparna i nynnandet, men om hon verkligen sjöng kunde ingen höra. Alexander torkade sig i ögonen och sade med dov röst:

- Vår älskade far och farfar och gammelfarfar Pavel Matvejevitj Barmin finns inte mer!

Misstaget

När Sovjet rämnade och kommunismen som över en natt förvisades till skamvrån förändrades Leonid Leonidovitj Vodovs liv dramatiskt. Framstående medlem av partiet, han satt i partidistriktets verkställande råd, han arbetade på en byrå med så vagt definierade uppgifter att alla förstod att de var av hemlig natur och att man gjorde bäst i att inte fråga - med ens var det ingenting värt utan tvärtom besvärande för honom. Byrån stängdes och hans rum tömdes på sina tillhörigheter. Han hade ingen plats att gå till mer, och pension var det inte tal om. Och var skulle han kunna få en ny anställning med partiets peststämpel i papperen?

Sönderfallet kom som en överraskning för honom. Han hade litat på att regeringen som vanligt skulle slå ner upproren med vapenmakt, skjuta ett antal bråkmakare, banka andra gula och blå, fylla lägren med en del i den trygga förvissningen att våld alltid lönade sig, så att han hade kunnat fortsätta med sitt privilegierade och ombonade liv.

Vodov kände sig lurad och omvälvningen kom mycket olägligt för honom. På övligt och normalt sätt hade han "lånat" stora summor ur partikassan, pengar som han och hans närmaste medbröder brukade skriva av som "diverse omkostnader" varje år och under de tjugo år han suttit vid köttgrytorna hade ingen ställt närgångna frågor om dessa omkostnader. Så ofin var ingen sann partipamp. Nu tvingades han att omedelbart skaffa tillbaka pengarna för

att inte anklagas för förskingring och få ett långvarigt fängelsestraff. Chefen för det nya kommunala ekonomirådet i staden hade varit mycket tydlig på den punkten.

En avlägsen släkting till hans fru Jelena Fransovna ställde upp med pengarna på hårda villkor. Släktingen talade om för honom att var han fick sina rubel ifrån angick ingen och det var lämpligast att Leonid höll käft om lånet. Han ville ha dubbelt tillbaka inom två månader och det skulle Leonid också hålla käft om. Leonid betalade tillbaka "lånet" och hoppades att han skulle kunna komma överens med släktingen om lång avbetalning på rimliga villkor eftersom blod trots allt var tjockare än vatten.

Det tyckte inte släktingen. Ett par storväxta män med svällande muskler och väl synliga revolverar vid bältet besökte honom och talade som i förbigående om att döden kunde bli en långvarig och tråkig historia och att det var ont om smärtstillande medel i det nya Ryssland. Men släktingen visade sig ha en konstruktiv idé för att lösa problemet. Om han fick överta Leonids stora och bekväma sjourummare som partiet skänkt honom och som låg i de finaste kvarteren nära Neva och Vinterpalatset kunde han låta udda vara jämnt. Eftersom det måste gå formellt till genom bostadsbyrån kunde han ställa en tvårummare i Rzevka-Porokovye-området till förfogande. Skälet skulle anges som att han fick närmare till en ny arbetsplats. Bytet gick igenom och familjen som bestod av Leonid, Jelena och sonen Kolja flyttade.

Det var en hemsk lägenhet i ett förfärligt område. Rostigt kallvatten rann i den rostiga kranen när det behagade, taket hade väldiga fuktrosor, fönstren hade svällt igen och gick inte att öppna, tapeterna flagnade, golvet hade hål som åstadkom isande drag underifrån, det stank av ingrott matos. Utanför var lösmark så när det